

Dni świąteczne: polski katolicyzm nadprogramowy

Autor tekstu: **Mariusz Agnosiewicz**

1. Wolne od pracy są niedziele i następujące dni świąteczne:

- 1) 1 stycznia — uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (dzień Nowego Roku),
- 2) drugi dzień Wielkanocy,
- 3) dzień Bożego Ciała,
- 4) 15 sierpnia — uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny,
- 5) 1 listopada — dzień Wszystkich Świętych,
- 6) 25 grudnia — pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
- 7) 26 grudnia — drugi dzień Bożego Narodzenia.

2. Rozszerzenie powyższego wykazu może nastąpić po porozumieniu Układających się Stron.
Art. 9 konkordatu z 1993 r.

Zapewnienie swobody kultowej w organizacyjnej sferze czasoprzestrzennej, obok gwarancji nienaruszalności dla miejsc świętych, wyraża się również w uwolnieniu wiernych od obowiązku pracy w okresie tzw. dni świątecznych (systematyka regulacji w kodeksie kanonicznym: Księga IV: „Uświęcające zadanie Kościoła” — Część III: „Miejsca i czasy święte” — Tytuł II: „Czasy święte” — Rozdział I: „Dni świąteczne” — kanony: 1246-1248). Takiego przywileju nie zawierał konkordat przedwojenny.

Pierwotnie dni świątecznych i wolnych od pracy miało być więcej. Projekt kościelny konkordatu z 1991 r. przewidywał, że wolne od pracy mają być wszystkie niedziele; święta kościelne uznane ustawowo, a więc te które uznała ustawa o stos.Państw.Kość.:

- 1) 1 stycznia — uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (dzień Nowego Roku),
 - 2) drugi dzień Wielkiej Nocy (święto „ruchome”),
 - 3) dzień Bożego Ciała (święto „ruchome”),
 - 4) 15 sierpnia — uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny,
 - 5) 1 listopada — dzień Wszystkich Świętych,
 - 6) 25 grudnia — pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
 - 7) 26 grudnia — drugi dzień Bożego Narodzenia;
- poza tym następujące święta:
- 8) 6 stycznia — Objawienia Pańskiego,
 - 9) Wniebowstąpienia Pańskiego (święto „ruchome”),
 - 10) 29 czerwca — SS. Piotra i Pawła,
 - 11) 8 grudnia — Niepokalanego Poczęcia.

Stronie kościelnej nie udało się jednak dodać do uznanych przez ustawę, kolejnych świąt, stąd też świętujemy dziś państwowo *Wniebowzięcie* Maryi, lecz nie świętujemy jej *Niepokalanego Poczęcia*. Jednak z uwzględnionych zbędne wydaje się co najmniej święto przypadające na 15 sierpnia, a i w procesjach Bożego Ciała coraz mniej osób bierze udział. W razie gdyby nastąpił proces zaprzestania stosowania w praktyce części lub całości regulacji art. 9 ust. 1 pkt 1-7, czy można by tutaj mówić o *desuetudo*? [1] W odniesieniu do świąt regulacja ustawowa byłaby właściwsza, gdyż zapewnia lepszą elastyczność, w razie przemian mentalnych i społecznych, wiążących się z celebrowaniem kościelnych świąt.

Uważam, że postanowienie to w konkordacie jest nieuzasadnione również z racji kanonicznych. Bo należy zaznaczyć, że konkordat idzie tutaj dalej jeszcze niż wymaga tego prawo kanoniczne i jest to sytuacja doprawdy osobliwa. Wedle prawa papieskiego wierny czyni zadość wymaganiom religijnym związanym z celebrowaniem tzw. nakazanych świąt katolickich, jeśli weźmie udział we mszy albo tego dnia w którym wypada święto, albo wieczorem dnia poprzedzającego. Istnieje więc możliwość dostosowania swego czasu wolnego dla zrealizowania obowiązków religijnych. Ale mało tego, albowiem kodeks kanoniczny przewiduje, iż mogą zaistnieć „poważne przyczyny”, które uniemożliwiają wzięcie udziału we mszy dnia nakazanego (np. praca), wówczas można poświęcić odpowiedni czas na modlitwę indywidualną.

Niezrozumiałe jest również dodatkowe *uszczywnienie* zmiany tego wykazu, uszczywnienie, które sprzeciwia się nawet kodeksowi kanonicznemu. Do wymienionych świąt ustawa przewidywała „zmiany”, na podstawie uzgodnienia między rządem polskim a Episkopatem. Kodeks kanoniczny (kan. 1246 § 2) przewiduje możliwość „zniesienia” święta nakazanego. Konkordat natomiast przewiduje jedynie „rozszerzenie” (!). Oczywiście wiadomo w jakim celu

dodano ustęp 2: projekt go nie zawierał i jest to efekt *przypadku* czterech dodatkowo postulowanych świąt, a konkretnie: zapowiedź starań ich dołożenia zgodnie z pierwotnymi projektami kościelnymi. Zwracam na to uwagę, gdyż jest to pierwsze postanowienie wprowadzone do tekstu ostatecznego, które można nazwać **furtką**, dla tych postanowień, których nie udało się utrzymać z tekstu projektu, a na których stronie kościelnej szczególnie zależy (kolejna *furtka*: w art. 10; zob. str.2572). Tryb rozszerzenia świąt jest szczególnie wobec ogólnego trybu nowych lub dodatkowych rozwiązań związanych z umową konkordatową, jaki przewiduje art. 27 konkordatu. [2]

Zasadnicze natomiast wątpliwości budzą punkty 2 i 7, albowiem do tzw. nakazanych dni świątecznych, z którymi wiąże się kanoniczny obowiązek uczestnictwa we mszy świętej, nie należy ani drugi dzień Bożego Narodzenia, ani drugi dzień Wielkiej Nocy. [3] Są to święta jedynie zwyczajowo obchodzone w Polsce jako uroczyste, i po ustawowej regulacji zwyczaju, zastosowano konkordatowe jego scementowanie. Sądzę, że religijne zwyczaje (nie obowiązki!) są ostatnią materią, która winna mieć nadawany charakter prawny — nawet w Polsce. Nieubłagalne procesy laicyzacyjne będą o sobie dawały znać, a wówczas mogą następować tendencje porzucania zwyczajów i realizowania, w miarę sił — obowiązków. Przykładowo, we Francji — „Najstarszej Córce Kościoła”, święto wielkanocne wyszło ze zwyczaju do tego stopnia, że nawet nazwa została praktycznie zarzucona (mówi się: „małe wakacje”) i, jak mówi jeden z Francuzów, „w wielkanocny poniedziałek nie znajdziesz w Paryżu ani jednego kościoła, w którym odprawia się mszę” [4]. Dlaczegoż więc Kościół polski wprowadził gwarancje „ponadprogramowe”? Znowu wyjątkowego znaczenia nabiera znane powiedzenie, które już przed wojną sformułował Boy: „Domorosły katolicyzm polski ma tę właściwość, że jest — dosłownie, nie w przenośni — bardziej katolicki od papieża”.

Przypisy:

[1] Desuetudo - łac., dosł. 'odzwyczajenie'; w prawie: niestosowanie bądź nieprzestrzeganie w praktyce danej normy prawnej, czego wynikiem jest utrata przez nią mocy obowiązującej; jako przykład jego zastosowania można podać kwestię prawną, jaką stworzono po 1989 r., kiedy pojawiły się tezy o dalszym obowiązywaniu konstytucji z 1935 r.; wówczas pojawiła się opinia Biura Legislacyjnego Kancelarii Senatu, iż konstytucja *kwietniowa* przestała obowiązywać na mocy *desuetudo*. Strona kościelna dziś utrzymuje, iż konkordat z 1925 r. wygasł poprzez *desuetudo*

[2] Inaczej uważają ks. ks. W. Góralski, W. Adamczewski; [w:] tychże, *Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską z 28 lipca 1993 r.*, Płock 1994, s.139.

[3] Choć należą wszystkie te święta, które wpisano do projektu. Zdziwienie może jedynie budzić nieuwzględnienie św. Józefa (19 III) - jedyne święto obowiązkowe, które umknęło polskim projektodawcom.

[4] L. Turkiewicz, "Chrystus nad Sekwaną nie zmartwychwstał", *Angora*, nr 15, 15 IV 2001.

Mariusz Agnosiewicz

Założyciel, redaktor naczelny i publicysta *Racjonalisty*, założyciel i prezes Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów. Kontakt online ([GG](#), [Skype](#))

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 15-08-2003 Ostatnia zmiana: 09-11-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2611) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2611>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl